

**SFERA
KULTURY
SFERA
NAUKI**

**WSPÓŁCZESNY
OBRAZ BIBLIOTEKI**

pod red. Mai Wojciechowskiej

GDAŃSK 2014

Recenzent:
prof. zw. dr hab. Marian Huczek

Korekta:
Monika Frąckowiak

Copyright © by Maja Wojciechowska 2013
Copyright © by Oficyna Wydawnicza Edward Mitek 2013

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Kopiowanie, przedrukowywanie i rozpowszechnianie całości lub fragmentów
niniejszej pracy bez zgody wydawcy zabronione.

Redaktor prowadzący:
Edward Mitek

ISBN 978-83-64335-05-1

Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty. Szanujmy cudzą własność i prawo.

Wydanie I, Bydgoszcz 2014

Oficyna Wydawnicza Edward Mitek,
86-065 Łochowice, ul. Łososiowa 8
tel. +48 511 244 522, e-mail: mitek.edward@gmail.com

Skład, proj. okładki: Zdzisław Ptak, tel. +48 609 034 343, rheatal@gmail.com

Druk: Fabryka Druku Sp. z o. o.,
ul. Zgrupowania AK Kampinos 6, 01-943 Warszawa
tel. +48 22 8349266, fax +48 22 8344274, <http://www.fabrykadruku.pl>

PRZEGLĄD PASJI, HOBBY I ZAINTERESOWAŃ BIBLIOTEKARZY WOJEWÓDZKICH BIBLIOTEK PUBLICZNYCH ORAZ ICH WPŁYW NA TWÓRCZE WYKONYWANIE PRACY ZAWODOWEJ. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH

Wiadomo, że człowiek jest istotą społeczną, czyli podlega ciągłym wpływom zewnętrznym [1, s. 13, 16]. Przyświecająca niniejszym rozważaniom myśl Alberta Einsteina odzwierciedla ważny mechanizm funkcjonowania społeczeństwa, podkreślając, że ważną rolę pełnią w nim jednostki twórcze, których działania determinują jego rozwój jakościowy. Bardzo duży wkład w budowanie społeczeństwa świadomego istoty permanentnego doskonalenia siebie i swoich umiejętności mają bibliotekarze, dlatego celem niniejszej pracy jest diagnoza przejawów twórczości tych osób oraz wskazanie wpływu ich pasji, hobby oraz zainteresowań na wykonywanie pracy zawodowej.

Rozważania na temat wpływu pasji, hobby i zainteresowań bibliotekarzy na twórcze wykonywanie pracy zawodowej wypada zacząć od pewnych ustaleń definicyjnych. W pierwszej kolejności należy uściślić znaczenie takich pojęć, jak *twórczość* i *kreatywność*, których używa się często jako terminów synonimicznych. Istotnej syntezy w tej kwestii dokonał Maciej Karwowski, podkreślając, że rozróżnienia tych dwóch fenomenów można dokonywać na wielu poziomach analizy. Najistotniejsze wydaje się tutaj zwrócenie uwagi na to, że **twórczość** to zjawisko społeczne, a atrybut bycia twórczym można przypisać zarówno osobie, jak i jej produktowi, natomiast pojęcie **kreatywności** odnosi się do charakterystyki osoby, czyli jej cech indywidualnych. Nie można przecież powiedzieć, że kreatywność Witkacego to między

¹ Mgr Magdalena Cyrklaff, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, e-mail: magda_cyrklaff@wp.pl.

innymi Szewcy [4, s. 17]. W dalszych rozważaniach Maciej Karwowski zwrócił uwagę na to, że kreatywność ma charakter potencjalny i związana jest ze swego rodzaju obietnicą czy zapowiedzią stworzenia czegoś, zaś twórczość ma charakter atrybutywny, gdyż wiąże się z konkretnymi wytworami [4, s. 17]. Ostatecznie stwierdzić można, że kreatywność to twórczość bez wyraźnego i namacalnego dzieła (obrazu, kompozycji, rzeźby), która objawia się w postaci pomysłu czy nowej zabawy. Wynika z tego zatem taki wniosek, że wszyscy wybitni twórcy są kreatywni, jednak nie każda kreatywna jednostka jest twórcą. Badania dowodzą, że młode kreatywne osoby osiągają zwykle wyraźne osiągnięcia twórcze. Nie wolno jednak zapominać, że przepoczwarczenie się larwy kreatywności w motyla twórczości zależy także od motywacji oraz wpływu czynników środowiskowych [4, s. 19; 6].

Odnosząc się do powyższych ustaleń można przyjąć, że przejawami twórczości zbadanej grupy bibliotekarzy były wytwory, które powstały jako efekty ich pasji, hobby oraz zainteresowań. Pozwoliła na to stwierdzenie analiza materiałów badawczych w postaci ankiet, które wypełniło ponad osiemdziesiąt osób. W instruktażowej części tych kwestionariuszy zamieszczono informację uściślającą pojęcia pasja, hobby i zainteresowanie tak, aby ułatwić respondentom określenie stopnia zaangażowania w wykonywane przez siebie prace, projekty i przedsięwzięcia, których wytworami były, na przykład, biblioteki cyfrowe, biżuteria czy obrazy olejne. Przyjęto zatem umownie, że **pasja** oznacza fascynację, oddanie się, poświęcenie się wykonywaniu pewnej czynności; **hobby** to wykonywanie pewnej czynności dla relaksu, rekreacyjnie i w czasie wolnym od obowiązków; natomiast **zainteresowanie** oznacza kierowanie uwagi na pewne rzeczy, zjawiska, stany, czynności, które interesują nas bardziej niż inne. Zanim przedstawione zostaną wyniki analizy odpowiedzi uzyskanych w toku badań, nieco uwagi należy poświęcić na opisanie zastosowanej metody badawczej oraz charakterystykę grupy bibliotekarzy, którzy zdecydowali się wypełnić ankietę.

Zgodnie ze wstępnymi założeniami, przeglądu pasji, hobby i zainteresowań bibliotekarzy oraz określenia ich wpływ na twórcze wykonywanie pracy zawodowej dokonano metodą sondażu diagnostycznego, w którym jako narzędzie badawcze wykorzystano ankietę. Kwestionariusz tej ankiety podzielono na trzy części, które poprzedzono informacjami o autorce oraz celach badań i planach wykorzystania ich wyników w niniejszej pracy. Pierwsza część ankiety składała się z siedmiu pytań, które, jak już wcześniej wspomniano, poprzedzone były uściśleniami dotyczącymi rozumienia pojęć pasja, hobby i zainteresowanie. Dwa pierwsze pytania miały na celu zorientowanie się, czy dany respondent posiada pasję, hobby i zainteresowania, zaś

w trzecim pytaniu poproszono o sprecyzowanie i/lub dopisanie informacji, jakie to dokładnie zajęcie (np. fotografowanie, malowanie obrazów, twórczość naukowa itp.). Czwarte i piąte pytanie dotyczyło ustalenia, od jak długiego czasu respondent zajmuje się swoją pasją, hobby i zainteresowaniami oraz ile czasu dziennie przeznaczają na czynności z nimi związane. W pytaniu szóstym z kolei poproszono ankietowanych o wskazanie, czy działania te stanowią dla nich formę walki z nudą, relaksu, rozwoju umiejętności, dodatkowego zarobku, podnoszenia kwalifikacji zawodowych, poczucia spełnienia, czy może są metodą na uzyskanie awansu społecznego i prestiżu, poznanie nowych ludzi, poczucie spełnienia w życiu lub czymś innym, o czym każdy z nich mógł napisać samodzielnie w przeznaczonym na to miejscu. Ostatnie pytanie części pierwszej dotyczyło wskazania poprzez jakie działania respondenci rozwijali swoje pasje, hobby i zainteresowania (np. kursy, wycieczki, oglądanie telewizji, czytanie czasopism, książek fachowych itp.). W drugiej części ankiety znalazły się cztery pytania poruszające kwestię umiejętności i wiedzy zdobytych dzięki pasjom, hobby i zainteresowaniom, które badani wykorzystują w twórczym wykonywaniu pracy zawodowej. W ostatnim pytaniu respondenci mogli opisać konkretne wytwory i przedsięwzięcia natury zawodowej oraz osobistej (np. wystawy obrazów), do powstania których przyczyniły się ich umiejętności i wiedza nabyte dzięki pasjom, hobby i zainteresowaniom. Trzecią część kwestionariusza ankiety stanowiła metryczka, w której należało podać, między innymi, informacje dotyczące płci, wieku oraz poziomu i kierunku wykształcenia. Na koniec poproszono respondentów o podzielenie się uwagami odnośnie konstrukcji ankiety oraz tematyki badania, w którym uczestniczyli.

Przygotowanie i przeprowadzenie sondażu odbyło się w okresie od stycznia do marca 2012 r. Zaplanowano, że w badaniu wezmą udział tylko bibliotekarze wojewódzkich bibliotek publicznych, których, jak wiadomo, jest w Polsce 18. Kwestionariusze ankiet przesłano za pomocą poczty elektronicznej do około dwustu bibliotekarzy. Ponadto dyrekcje trzech księżnic wyznaczyły osoby odpowiedzialne za rozesłanie formularzy wśród swoich pracowników. W rezultacie do autorki badań dotarło łącznie 87 kompletnie wypełnionych ankiet nadesłanych od przedstawicieli wszystkich wojewódzkich bibliotek publicznych i podlegających im filii. Najwięcej, bo 13 z nich, przesłali pracownicy z księżnicy w Toruniu, 12 ankiet dotarło z Gorzowa Wielkopolskiego, po 8 formularzy uzyskano z bibliotek w Białymstoku, Gdańsku oraz Krakowie, 5 przysłało z Olsztyna, po 4 ankiety otrzymano z Lublina i Zielonej Góry, po 3 z Bydgoszczy, Katowic, Kielc, Opola, Rzeszowa i Warszawy, po 2 z Łodzi, Szczecina i Wrocławia oraz

1 z Poznania. Wśród respondentów znalazło się 10 mężczyzn w przedziale wiekowym między 29 a 50 rokiem życia, z których 6 miało wykształcenie wyższe z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, 1 posiadał tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, 1 był politologiem, 1 magistrem historii, 1 psychologiem, a ostatni podał tylko, że ma wyższe wykształcenie humanistyczne. Wiek respondentek z kolei oscylował w granicach od 25 do 65 lat i w większości były to absolwentki pięcioletnich lub podyplomowych studiów z zakresu bibliotekoznawstwa. W grupie tej znalazły się ponadto 3 polonistki, 1 absolwentka historii, 1 studentka historii, 1 geograf, 1 pedagog, 1 teatrolog, 1 absolwentka administracji, 1 doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa oraz 2 bibliotekarki, które nie podały nazwy ukończonego kierunku studiów. W trakcie analizy materiałów badawczych okazało się, że umiejętności i wiedza z zakresu takich dyscyplin, jak na przykład literaturoznawstwo, decydowały o szerszym polu aktywności twórczej wykształconych w tym kierunku respondentek. Uwidacznia to poniższy przeгляд pasji, hobby i zainteresowań zbadanych bibliotekarzy.

Można było przypuszczać, że w badaniach wezmą udział głównie ci pracownicy bibliotek, którzy mają coś do powiedzenia i w większości chcą mówić na temat osobistych pasji, hobby i/lub zainteresowań, dlatego wszyscy ankietowani wskazali w kwestionariuszach na co najmniej jedną z aktywności. Łącznie padło 212 wypowiedzi, z których prawie połowa opisywała wpływ prywatnych pasji, hobby i zainteresowań respondentów na wykonywanie pracy w bibliotece (zob. tabele 1–3).

Badania ukazały, że wśród respondentów znalazła się grupa osób pasjonujących się aktywnością badawczą z zakresu bibliologii (bibliotekoznawstwo, bibliografia, biblioterapia, historia książki, kreowanie wizerunku biblioteki) oraz historii i literaturoznawstwa, co miało bardzo duży wpływ na ich działalność zawodową i przejawiało się głównie w publikowaniu artykułów i książek, pracy nad zbiorami z zakresu uprawianej dyscypliny oraz obsłudze czytelnika szukającego materiałów dotyczących tej dyscypliny (zob. tab. 1). Podobnie jak reszta respondentów, którzy opisali swoje pasje, bibliotekarze ci w większości poświęcali się uprawianiu wskazanej aktywności codziennie, co dawało im poczucie spełnienia oraz doskonaliło ich umiejętności badawcze. Praca zawodowa była dla tych osób jednocześnie pasją życiową i nastąpiło u nich tzw. „przemieszanie czasu wolnego z czasem pracy”, co jest współcześnie zjawiskiem dość powszechnym w przypadku zawodów twórczych i wolnych [3, s. 124]. W gronie pasjonatów znalazły się także osoby zafascynowane poznawaniem języka obcego,

głównie angielskiego (5 osób), a także francuskiego (3 respondentów), niemieckiego (2 osoby) oraz esperanto (1 osoba), których znajomość pozwalała im w pracy głównie na kontakty z czytelnikiem zagranicznym oraz opracowywanie zbiorów obcojęzycznych. Z poniższej tabeli wynika także, że jeden z respondentów wykorzystywał w pracy z czytelnikami znajomość baz archiwów, bibliotek cyfrowych oraz umiejętność przeszukiwania ksiąg metrykalnych, które nabył dzięki pasjonowaniu się genealogią. W opinii uczestników badań na twórcze wykonywanie przez nich pracy zawodowej wpływały także takie pasje, jak malarstwo, *decoupage* i rysunek tuszem, które wykorzystywali w pracy z najmłodszymi klientami bibliotek oraz fotografowanie – przydatne w przygotowywaniu wystaw, konkursów i redagowaniu portalu macierzystej biblioteki. W grupie pasji artystycznych, które wpływały na pracę zawodową znalazła się także własna twórczość literacka, którą wskazała jedna z respondentek. Ponadto wymieniono terapeutyczne działanie metodami teatralnymi, podróżowanie, turystykę i krajoznawstwo oraz kynologię, lecz ich oddziaływanie na wykonywanie pracy uzasadniono dość ogólnikowo. Badani wskazali także, że pasjonuje ich oglądanie filmów, słuchanie muzyki filmowej, śpiew, nauka języka włoskiego, gra na instrumencie, projektowanie biżuterii oraz aktywność sportowa (aikido, łyżwiarstwo figurowe) i ogrodnictwo, jednak żadna z tych fascynacji nie sprzyjała bezpośrednio twórczej pracy zawodowej (zob. tab. 1). Dwie osoby przyznały, że ich pasją jest rodzina, która wpływa na wszelką ich aktywność życiową, w tym także na działalność zawodową.

Tabela 1. Przegląd pasji respondentów oraz ich wpływ na wykonywanie pracy zawodowej

Co pasjonuje bibliotekarzy wojewódzkich bibliotek publicznych?	Liczba wskazań	Wpływ danej pasji na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Aktywność badawcza z zakresu historii	2	– duża wiedza z zakresu historii i umiejętność poszukiwania oraz korzystania ze źródeł pisanie artykułów naukowych
Twórczość naukowa z zakresu bibliografii (próba opracowania kolekcji starych druków – poloników)	1	– zglebione metody badań nad starodrukami wykorzystywane w pracy w opracowywaniu historycznych zbiorów kartograficznych i ikonograficznych poszerzona wiedza na temat starodruków wykorzystywana jest w opracowywaniu projektów, które mają na celu ochronę i konserwację zbiorów

Co pasjonuje bibliotekarzy wojewódzkich bibliotek publicznych?	Liczba wskazań	Wpływ danej pasji na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Twórczość naukowa z zakresu literaturoznawstwa	1	– prowadzenie spotkań autorskich w bibliotece w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki; – pisanie recenzji do pisma bibliotecznego; – przygotowanie materiałów literacko-socjologicznych do kwerendy; – doradzanie młodym czytelnikom (szczególnie maturzystom) w wyborze bibliografii; – udział w konferencjach naukowych
Badania naukowe z zakresu historii książki	1	– publikacja książki i artykułów z zakresu historii książki i bibliotek; – stworzenie katalogu ulotek ze zbiorów biblioteki; – pomoc czytelnikom w przeszukiwaniu źródeł historycznych
Aktywność badawcza z zakresu bibliotekoznawstwa	1	– ankiety, analizy, artykuły
Biblioterapia	1	– prowadzenie warsztatów z tego zakresu oraz projektów uwzględniających potrzeby osób starszych
Aktywność badawcza w zakresie wpływu społeczności wirtualnych na wizerunek biblioteki	1	– pisanie artykułów na temat kreowania wizerunku biblioteki
Kultura, literatura i historia regionu	2	– podsuwanie pomysłów na wydawanie publikacji o regionie i redagowanie tych publikacji; – organizowanie warsztatów o tematyce regionalnej oraz spotkania kulturalno-literackie dotyczące regionu
Nauka języka francuskiego	3	– wykorzystywanie znajomości tego języka w katalogowaniu starych druków, grafiki, kartografii, rękopisów; – przygotowywanie i wysyłanie kwerendy z zapytaniami do bibliotek francuskich oraz korespondencja dla wypożyczalni międzybibliotecznych; – odpowiadanie na pytania czytelników francuskojęzycznych; – oprowadzanie po bibliotece wycieczek francuskojęzycznych; – tłumaczenie interfejsu regionalnej biblioteki cyfrowej; – przygotowanie informatora o bibliotece w języku francuskim
Nauka języka angielskiego	5	– znajomość tego języka ułatwia poszukiwania informacji w źródłach obcojęzycznych i odpowiadanie na kwerendy zagraniczne
Nauka języka niemieckiego (a w jednym przypadku także nauczanie innych tego języka)	2	– wykorzystywanie w opracowywaniu rzeczowym książek
Język esperanto	1	– pomaga w prowadzeniu publicznej biblioteki wydawnictw w języku esperanto i w innych językach o tematyce związanej z esperanto; – praca przy wydawaniu książek w tym języku; – organizowanie spotkań autorskich z pisarzami i tłumaczami tego języka; – organizowanie imprez okolicznościowych związanych ze znanymi postaciami i wydarzeniami w ruchu esperanckim

Co pasjonuje bibliotekarzy wojewódzkich bibliotek publicznych?	Liczba wskazań	Wpływ danej pasji na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Genealogia	1	– umiejętność pomocy użytkownikom w poruszaniu się w bazach archiwów, bibliotekach cyfrowych, księgach metrykalnych i forach genealogicznych
Rysunek tuszem	1	– projektowanie i wykonywanie plakatów, ozdób wykorzystywanie umiejętności w pracy plastycznej z najmłodszymi czytelnikami biblioteki
Podróżowanie	2	– osobom zarządzającym biblioteką doświadczenia z podróży pomagają w wielu aspektach pracy
Turystyka i krajoznawstwo	1	– organizowanie wycieczek, szkoleń i warsztatów dla najmłodszych użytkowników biblioteki
Decoupage	1	– zmysł estetyczny pomaga w przygotowywaniu wystaw
Fotografowanie	2	– umiejętność ta pomaga w przygotowywaniu materiałów o działalności biblioteki na stronę internetową; – przygotowywanie zdjęć na potrzeby wystaw; – organizowanie konkursów fotograficznych
Terapeutyczne działanie metodami teatralnymi	1	– zajęcie to pomaga w komunikacji z czytelnikami pomaga w szkoleniach wewnętrznych indywidualnych i grupowych
Własna twórczość literacka	2	– pomaga w interpretacji tekstów literackich; – pomaga w tworzeniu adnotowanej bibliografii literackiej
Malarstwo (akwarela, olejne)	1	– organizowanie wystaw plastycznych w miejscu pracy; – przygotowanie plakatów na imprezy organizowane przez bibliotekę; – organizowanie warsztatów malarskich dla dzieci
Kynologia	1	umiejętność polecenia zainteresowanym czytelnikom książki z tej dziedziny
Oglądanie filmów	2	–
Sluchanie muzyki filmowej	1	–
Śpiew	1	–
Nauka języka włoskiego	1	–
Gra na gitarze elektrycznej (2), gra na pianinie (1)	3	–
Wykonywanie biżuterii	1	–
Aikido	1	–
Łyżwiarstwo figurowe	1	–
Rodzina	2	–
Ogrody (pielęgnowanie, projektowanie,)	1	–
Łączna liczba wskazań: 48		

Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci odpowiadali najczęściej, że hobby pozwala im na zrelaksowanie się i stanowi formę rozrywki. Zgodnie z tym, co obrazuje tabela 2, najwięcej osób podało, że ich hobby to czytanie, które ułatwia orientację w literaturze, a przez to lepszą obsługę czytelnika i planowanie zakupów nowości wydawniczych do biblioteki, w której pracują. Wśród aktywności hobbystycznych pojawiały się także te zajęcia, które były pasją dla kilkorga wcześniej wymienionych respondentów, a mianowicie nauka języków obcych, fotografowanie oraz turystyka. Wskazano także na podróżowanie i aktywność artystyczną (np. malowanie, rysowanie), jednak żadna z tych aktywności nie miała wpływu na wykonywanie przez respondentów pracy zawodowej. W odpowiedziach dotyczących hobby pojawiło się także pięć nowych działań, które ani razu nie były wymienione w wypowiedziach odnoszących się do pasji, a które miały wpływ na aktywność zawodową respondentów. Chodzi tutaj o hobby w postaci poszerzania wiedzy na temat muzyki klasycznej oraz malarstwa, które pomagały w obsłudze czytelników, opracowywaniu zbiorów dotyczących tego rodzaju muzyki oraz organizacji wystaw malarskich. Znalazło się na tej liście także bardzo oryginalne zajęcie, a mianowicie stolarka artystyczna, którą w dodatku uprawiała kobieta. Hobby to pomagało jej w pracy w tworzeniu opraw oraz w naprawie zniszczonych książek. Ponadto dwie spośród respondentek wskazały, że ich hobby to haftowanie, które wpływa na zmysł plastyczny przydatny w organizacji wystaw w bibliotece, a dwie inne ankietowane napisały, że na ich pracę zawodową ma wpływ uprawianie jogi, gdyż rozwija zdolność koncentracji, przyczynia się do sprawnej organizacji i zarządzania personelem oraz zmniejsza poziom stresu. Z minimalizacją napięć w pracy i życiu osobistym związane było również uprawianie sportu, który jako hobby wskazało aż 26 osób. Jedna z dyscyplin, a mianowicie narciarstwo, uprawiane było sezonowo i związane było z chęcią aktywnego wypoczynku, natomiast reszta sportów polegała w większości na systematycznych treningach mających za zadanie rozładowanie stresu, rzeźbienie sylwetki oraz wzmocnienie kondycji organizmu. W grupie zajęć hobbystycznych respondenci wymienili także przeglądanie zasobów Internetu, oglądanie filmów, twórczość plastyczno-designerską, tkactwo, szycie, robótki ręczne, kolekcjonerstwo, turystykę górską i podróżowanie, brydż, kibicowanie drużynie piłkarskiej, grę na instrumencie muzycznym, taniec, śpiew, kulinaria, ogrodnictwo i opiekę nad psem. W opinii respondentów jednak żadna z tych aktywności nie miała wpływu na ich pracę zawodową.

Tabela 2. Przegląd aktywności hobbystycznej respondentów oraz jej wpływ na wykonywanie pracy zawodowej

Jakie hobby mają bibliotekarze wojewódzkich bibliotek publicznych?	Liczba wskazań	Wpływ danej aktywności hobbystycznej na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Czytanie (literatury pięknej, książek historycznych, materiałów nt. II wojny światowej)	7	– czytanie ułatwia kontakt z czytelnikiem i jego lepszą obsługę; – ułatwia planowanie przez bibliotekę zakupu nowości
Aktywność badawcza z zakresu bibliotekoznawstwa	1	– publikowanie w czasopismach bibliotekarskich
Nauka języka niemieckiego	2	– opracowywanie dokumentów w języku niemieckim; – odpowiadanie na kwerendy z Niemiec
Nauka języka angielskiego	4	– ułatwia porozumiewanie się z anglojęzycznymi klientami biblioteki
Fotografowanie	7	– lepsza obsługa czytelników zainteresowanych tym zagadnieniem; – współpraca przy organizacji wystaw i szkoleń z tego zakresu; – fotografie wykorzystywane są w wydawnictwach biblioteki; – fotografie wykorzystywane są we współtworzeniu i redagowaniu serwisu internetowego biblioteki
Turystyka (piesza)	2	– pomaga w lepszej obsłudze czytelników zainteresowanych zbliżonymi tematami
Poszerzanie wiedzy na temat muzyki klasycznej	1	– pomaga w lepszej obsłudze czytelników zainteresowanych tym tematem; – pomaga w opracowywaniu rzeczowym zbiorów
Poszerzanie wiedzy z zakresu malarstwa	3	– pomaga w organizacji wystaw twórczości artystów plastyków; – pozwala pomagać użytkownikom w wyszukiwaniu informacji na ten temat
Stolarka artystyczna	1	– pomaga przy wykonywaniu opraw książek; – pomaga przy naprawianiu zniszczonych książek
Wyszywanie obrazów i serwetek haftem krzyżykowym	2	– zmysł plastyczny może być wykorzystany do aranżowania wystaw i wnętrza biblioteki
Joga	2	– pomaga w koncentracji na zadaniach; – ułatwia pracę w trudnych warunkach; – pomaga w radzeniu sobie ze stresem; – pomaga w dobrym zaplanowaniu i rozdzieleniu zadania między współpracowników oraz jasnym określeniu celów i doprowadzaniu do ich realizacji
Przeglądanie zasobów Internetu	1	–
Oglądanie filmów	2	–

Jakie hobby mają bibliotekarze wojewódzkich bibliotek publicznych?	Liczba wskazań	Wpływ danej aktywności hobbystycznej na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Twórczość plastyczno-designerska [Wykonywanie: ozdób i kartek okolicznościowych (2), biżuterii (3); rysowanie, malowanie (1), robienie przedmiotów z masy solnej (1)]	7	–
Tkactwo	1	–
Szycie	1	–
Robótki ręczne	2	–
Kolekcjonerstwo (jedna osoba uściśliła, że chodziło o porcelanę)	3	–
Podróżowanie	10	–
Brydż	2	–
Uprawianie dyscypliny sportowej [jazda na rowerze (4), fitness (2), pływanie (4), narciarstwo (1), nordic walking (2), callanetics (1), koszykówka (1), tenis (1), aerobik (3), biegi (2), curling (1), boks (1), chodźiarstwo (1), sztuki walki (1), rolki (1)]	26	–
Turystyka góraska	1	–
Kibicowanie drużynie piłkarskiej	1	–
gra na instrumencie: gitara (2), fortepian (2)	4	–
Taniec: towarzyski, irlandzki (2), salsa (2)	4	–
Śpiew	1	–
Kulinaria (gotowanie, pieczenie ciast, robienie nalewek)	4	–
Ogrodnictwo (uprawa kwiatów, drzew i krzewów)	4	–
Zabawy i opieka nad psem	1	–
Łączna liczba wskazań: 107		

Źródło: Opracowanie własne.

Podobnie jak w przypadku pasji, duży wpływ na aktywność zawodową respondentów miały zainteresowania związane z działalnością badawczą, w tym przypadku głównie z zakresu bibliografii, literatury dziecięcej i młodzieżowej oraz informacji naukowej. Przejawiało się to głównie w postaci publikowania artykułów naukowych i opracowywania zbiorów z danej dziedziny. Warto odnotować, że w grupie bibliotekarzy posiadających zainteresowania pojawiło się kilka wskazań dotyczących informatologii

i technologii informatycznych, czego nie odnotowano u respondentów posiadających pasje i hobby. Okazało się, że wiedza i umiejętności z zakresu tych zagadnień były dla nich przydatne w tworzeniu, na przykład, biblioteki cyfrowej oraz kursu komputerowego dla czytelników zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Analizując kolejne dane z tabeli 3, można zauważyć, że wśród bibliotekarzy znalazła się także grupa osób zainteresowana zgłębianiem wiedzy na temat dokumentów ikonograficznych, niektórych aspektów kultury, biologii, historii oraz znajomości literatury współczesnej, co ułatwiało im obsługę czytelników oraz opracowywanie rzeczowe materiałów z tego zakresu, a w niektórych przypadkach także przygotowywanie ekspozycji z wykorzystaniem kolekcji znanych w regionie osób oraz organizowanie warsztatów dla użytkowników biblioteki. Ten ostatni sposób pracy z czytelnikiem wykorzystywały także 3 inne respondentki, z których jedna, na przykład, prowadziła w swojej macierzystej księżnicy Klub Origami. Domeną kolejnej z ankietowanych okazała się ponadto własna twórczość publicystyczno-literacka, dzięki której powierzono jej w pracy odpowiedzialność za redagowanie czasopisma bibliotecznego. Duży wpływ na aktywność zawodową badanych miało także zainteresowanie fotografowaniem, psychologią osobowości, astronomią, filmem i podróżowaniem. To ostatnie wskazanie pojawiło się także przy okazji omawiania pasji i hobby respondentów, jednak w tym przypadku wpływało na nowe aspekty działalności zawodowej badanych, a mianowicie wiązało się z organizacją imprezy „Odjazdowy Bibliotekarz”. Akcja „Odjazdowy Bibliotekarz” to rajd rowerowy bibliotekarzy oraz miłośników książki, bibliotek i rowerów, który po raz pierwszy odbył się w roku 2010 z inicjatywy Sekcji Bibliotek Niepaństwowych Szkół Wyższych w Łodzi. Impreza ta organizowana jest od tamtego czasu regularnie, raz w roku, podczas Tygodnia Bibliotek, który przypada między 8 a 15 maja. Celem tego przedsięwzięcia jest integracja środowiska bibliotekarskiego, kreowanie pozytywnego wizerunku bibliotekarza oraz promocja bibliotek, czytelnictwa i roweru jako środka transportu [5]. Trzeba dodać, że od roku 2011 inicjatywa ta ma zasięg ogólnopolski i jest przejawem kreatywnego podejścia w kształtowaniu wizerunku współczesnego bibliotekarza jako osoby pomysłowej i zaangażowanej w aktywizację społeczeństwa.

Tabela 3. Przeгляд zainteresowań respondentów oraz ich wpływ na wykonywanie pracy zawodowej

Zainteresowania bibliotekarzy wojewódzkich bibliotek publicznych	Liczba wskazań	Wpływ konkretnych zainteresowań na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Aktywność badawcza z zakresu bibliografii	1	– dobra znajomość metodyki bibliograficznej pomaga w pracy nad bibliografią regionalną; – opracowywanie referatów o tej tematyce na konferencje naukowe; – udzielanie konsultacji w przypadku planu wydania przez bibliotekę lub osobę prywatną drukowanej formy bibliografii
Leopoliłana, działalność wydawnicza i księgarstwo XIX-wiecznego Lwowa	1	– opracowywanie wystaw druków; – branie udziału w konferencjach z tego zakresu; – publikowanie w czasopismach bibliotekarskich
Aktywność badawcza z zakresu literatury dziecięcej i młodzieżowej	2	– opracowywanie pomocy metodycznych do pracy z czytelnikiem dziecięcym; – prowadzenie szkoleń z tego zakresu dla bibliotekarzy pracujących z dziećmi; – prowadzenie badań nad literaturą dziecięcą, jej recepcją oraz specyfiką pracy bibliotekarza z czytelnikiem najmłodszym; – organizowanie konferencji na ten temat
Aktywność badawcza z zakresu informacji naukowej (biblioteki cyfrowe)	1	– tworzenie regionalnej biblioteki cyfrowej; – współtworzenie multiwyszukiwarki dla komputerowych baz bibliotecznych
Technologie informatyczne	1	– stworzenie kursu dla seniorów dotyczącego podstaw obsługi komputera i poruszania się w Internecie
Komputerowe programy graficzne	2	– przygotowywanie projektów zaproszeń; – projektowanie i zajmowanie się elektronicznym montażem wystaw; – angażowanie się w działalność wydawniczą biblioteki (skład itp.)
Gry planszowe i komputerowe	1	– biegle posługiwanie się komputerem
Zgłębianie wiedzy z zakresu dokumentów ikonograficznych (grafika, malarstwo, fotografie)	1	– opracowywanie tego typu zbiorów (dokładna analiza cech fizycznych dokumentu, techniki jego wydania itp.) i wyszukiwanie w nich informacji
Poszerzanie wiedzy z zakresu kultury języka polskiego	1	– pomoc w wyszukiwaniu czytelnikowi interesujących go pozycji z tego zakresu tematycznego
Poszerzanie wiedzy z zakresu biologii (ewolucja, botanika, ornitologia)	1	– pomoc czytelnikom w wyborze literatury zainteresowanym tym tematem
Poszerzanie wiedzy z zakresu historii, filozofii i socjologii kultury	1	– pomoc czytelnikom w wyborze literatury zainteresowanym tym tematem
Historia regionalna	2	– prowadzenie w bibliotece warsztatów o tym regionie Polski – przygotowywanie ekspozycji z wykorzystaniem kolekcji osób z regionu; – organizowanie procesu wydawniczego ksiązek o regionie

Zainteresowania bibliotekarzy wojewódzkich bibliotek publicznych	Liczba wskazań	Wpływ konkretnych zainteresowań na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Historia starożytna	1	– lepsza obsługa czytelników zainteresowanych tym zagadnieniem
Kultura w szerokim znaczeniu (np. regularne uczestnictwo w wernisażach)	1	– udzielanie zainteresowanym czytelnikom informacji na temat oferty kulturalnej miasta
Poznanie na bieżąco polskiej literatury współczesnej	1	– pomoc czytelnikom w wyborze literatury zainteresowanym tym tematem
Pisanie i publikowanie tekstów prozatorskich oraz publicystycznych	1	– redagowanie czasopisma bibliotecznego
Techniki plastyczne (wyroby z masy solnej, origami, tworzenie biżuterii)	3	– prowadzenie zajęć plastyczno-literackich z dziećmi; – prowadzenie Klubu Origami
Fotografowanie	4	– w pracy przydaje się umiejętność kadrowania
Podróżowanie	11	– znajomość zwyczajów różnych kultur pozwala na lepszą obsługę użytkownika zainteresowanego tą tematyką; – często znajomość funkcjonowania zagranicznych bibliotek pozwala na wprowadzanie udoskonaleń w macierzystej bibliotece; – współorganizowanie wycieczek w ramach SBP w regionie; – pomaganie w organizacji wycieczek turystycznych po kraju i regionie, co jest związane z inicjatywą „Odjazdowy Bibliotekarz”
Astronomia	1	– organizowanie wieczornych pokazów nieba dla młodzieży
Psychologia osobowości	1	– pomoc czytelnikom w wyborze literatury zainteresowanym tym tematem; – wiedza psychologiczna ułatwia nawiązywanie kontaktów z czytelnikami
Film	3	– wiedza ta przydaje się podczas wyboru książek do zakupu przez bibliotekę; – opracowywanie książek z zakresu filmu pisanie recenzji filmów
Pisanie AARa, (ang. After Action Review), czyli relacji z gier fabularnych	1	–
Bazy pełnotekstowe z zakresu nauk humanistycznych i sztuk pięknych	1	–
Nauka języka angielskiego	4	–
Historia rodów królewskich	1	–
Sztuka współczesna (rzeźba, malarstwo, architektura, grafika)	3	–
Sztuka ludowa	1	–
Numizmatyka	1	–
Zegarmistrzostwo	1	–

Zainteresowania bibliotekarzy wojewódzkich bibliotek publicznych	Liczba wskazań	Wpływ konkretnych zainteresowań na wykonywanie pracy zawodowej (odpowiedzi respondentów)
Tenis	1	–
Fundacje pomagające bezdomnym zwierzętom	1	–
Łączna liczba wskazań: 57		

Źródło: Opracowanie własne.

Wracając do głównego wątku niniejszego tematu, należy zauważyć, że respondenci wymienili wśród swoich zainteresowań także kilka takich działań, które w ich opinii w ogóle nie wpływają na wykonywanie przez nich pracy w bibliotece. Jak wynika z tabeli 3 było to: pisanie relacji z gier fabularnych, zdobywanie wiedzy na temat pełnotekstowych baz danych, nauka języka angielskiego, historia rodów królewskich, sztuka, numizmatyka, zegarmistrzostwo, tenis oraz działalność fundacji pomagających bezdomnym zwierzętom. Jeśli zaś chodzi o stosunek do swoich zainteresowań, to badani uważali w większości, że aktywność w tym zakresie stanowi dla nich formę rozwoju wiedzy i umiejętności, dlatego zapewne przeznaczali czas na zajęcia z tego zakresu średnio od 2 do 5 razy w tygodniu.

Można zauważyć, że większość z grupy przebadanych bibliotekarzy zajmuje się prywatnie przynajmniej dwiema aktywnościami, które w zależności od stopnia zaangażowania w ich wykonywanie określa się jako pasję, hobby lub zainteresowanie. Ze względu na swój charakter, aktywność sportowa była zwykle klasyfikowana przez ankietowanych jako hobby, które przybierało charakter regularnych treningów mających na celu kształtowanie sylwetki i sprzyjanie zachowaniu zdrowia. Jeśli chodzi o pasje i zainteresowania respondentów to miały one w większości charakter humanistyczny, lingwistyczny bądź artystyczny. Pasjonaci oddawali się najczęściej aktywności badawczej oscylującej wokół zagadnień książki, historii i kultury albo nauce wybranego języka obcego, zaś artyści poświęcali się codziennym treningom, które miały na celu, między innymi, doskonalenie umiejętności gry na instrumencie i wyrabianie oryginalnego stylu twórczości. Trzeba zaznaczyć, że wielu respondentów kojarzyło pasję nie tylko z aktywnym zaangażowaniem w wykonywanie jakiegoś zajęcia, ale także z pogłębionym stopniem zainteresowania jakąś tematyką, na przykład filmami i muzyką filmową.

Podsumowując, można stwierdzić, że największy wpływ na wykonywanie pracy zawodowej ankietowanych miały prywatne zainteresowania

oraz pasje, jednak w dużej mierze były one związane z profilem ich wykształcenia i pracy. Ponadto respondenci wypowiadali się najwięcej nie tyle o konkretnych wytworach swojej twórczej działalności zawodowej, ile o ogólnym wpływie pasji, hobby i zainteresowań na pracę, czyli na przykład lepszą obsługę czytelnika wynikającą z posiadania dokładniejszej wiedzy na jakiś temat. Brak dokładnej charakterystyki konkretnych wytworów swojej działalności zawodowej badanych mógł także wynikać z tego, że w większości przypadków istniały duże różnice między charakterem ich aktywności pozazawodowej a pracą w bibliotece. Jedna z bibliotekarek na przykład przyznała, że „świat jej własnych pasji i świat pracy zawodowej to światy rozłączne, a ten pierwszy jest budowany w opozycji do tego drugiego”. Z kolei w opinii dwóch innych respondentów podział na pasje, hobby i zainteresowania był „zbyt naukowy” i „zbyt sztywny”, zaś dwie kolejne osoby miały trudności w wypełnieniu ankiety z powodu jej konstrukcji. Zdarzyła się także jedna respondentka, która stwierdziła, że „należy do skromnych osób i nie ma takiego poczucia, że jej pasja i zainteresowania mogą mieć aż tak duży wpływ na środowisko”. Z kolei inna badana przyznała, że „ankieta stanowiła dla niej ciekawą formę samopoznania, gdyż na co dzień nie ma odwagi na szersze ujawnienie swoich pasji, które mogłoby wpłynąć na wykorzystanie ich w pracy zawodowej”. Podsumowała badanie stwierdzeniem, że ankieta, którą skrupulatnie przeczytała, pomogła jej przemyśleć niektóre kwestie z tym związane. Być może udział w badaniu wpłynę na pewne przeobrażenia w zawodowej aktywności respondentów, która mogłaby być rozszerzona o działania związane z ich prywatnymi pasjami, hobby i zainteresowaniami. Jak bowiem wskazują badania ogólnopolskie, od roku 2004 sukcesywnie obniża się w Polsce liczba czytających i liczba użytkowników bibliotek, także jedną z form zapobiegania tym zjawiskom powinno być poszerzenie przez biblioteki zakresu swoich usług wychodzących poza tradycyjne funkcje udostępniania zbiorów [7, s. 45–46, 49, 52–53; por. z 2, s. 95–98]. Do takiej oferty powinny należeć kursy, spotkania, projekty edukacyjne i inne ciekawe przedsięwzięcia, których przygotowanie i prowadzenie leżałoby w gestii zainteresowanych tego typu działalnością pracowników wojewódzkich bibliotek publicznych. Niniejsze opracowanie pokazało przecież, że wśród tej grupy bibliotekarzy znajduje się wiele kreatywnych osób, które nie miały jeszcze okazji sprawdzić się, na przykład, w roli osoby prowadzącej warsztaty dla czytelników. Warto wykorzystać wiedzę i umiejętności pozazawodowe takich pracowników do współtworzenia ciekawej oferty zajęć dla użytkowników, które mogłyby przybrać formę warsztatów o tematyce:

- artystycznej (np. nauka gry na instrumencie, malowania obrazów określoną techniką, wyrobu biżuterii, *decoupage*, itd.), które mogą zakończyć się koncertem, wystawą itp.;
- edukacyjnej (np. z zakresu historii filmu, połączone z dyskusyjnym klubem filmowym czy też warsztatów z zakresu grafiki komputerowej itd.);
- rozwoju osobistego i aktywizacji zawodowej (prowadzone przez pracowników mających kwalifikacje z zakresu biblioterapii, psychologii lub terapeutycznego oddziaływania metodami teatralnymi);
- teatralnej (mogą one rozwinąć u uczestników zdolności aktorskie i przyczynić się do powstania amatorskiej grupy teatralnej, która będzie wystawiała na terenie biblioteki swoje sztuki).

Powyższe propozycje stanowią zaledwie pewien wycinek ogromu możliwości, jakie można wykorzystać w procesie aktywizacji zarówno bibliotekarzy, jak i czytelników. Projektowanie i wdrażanie usług mających na celu zaspokojenie oczekiwań współczesnych klientów biblioteki warto rozpocząć od wykorzystania twórczego potencjału jej pracowników. Trzeba mieć nadzieję, że niniejszy artykuł przyczyni się choć w niewielkim stopniu, do głębszej refleksji na ten temat i pewnych działań w tym zakresie.

Bibliografia

1. Aronson E., *Człowiek – istota społeczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005. ISBN 83-01-14497-1.
2. Jaskowska M., Korycińska-Huras A., Próchnicka M., *Wiedza i umiejętności zawodowe bibliotekarzy i pracowników informacji. Badanie oczekiwań pracodawców*, [w:] Drzewiecki M. (red.), *Nowoczesna biblioteka. Materiały z ogólnopolskiej, przedjazdowej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Konstancin-Jeziorna, 29–30 maja 2009 r.*, Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2009, s. 87–125. ISBN 978-83-61464-20-4.
3. Juraś-Krawczyk B., *Wpływ przemian społecznych w Polsce na czas wolny dorosłych*, [w:] Juraś-Krawczyk B. (red.), *Wybrane obszary badawcze andragogiki*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2007, s. 121-128. ISBN 978-83-7405-237-5.
4. Karwowski M., *Homo Creator. Zgłębianie kreatywności. Studia nad pomiarem poziomu i stylu twórczości*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2009. ISBN 978-83-89600-57-8.
5. *O akcji Odjazdowy Bibliotekarz* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://odjazdowybibliotekarz.pl/o-akcji/>. Stan z dnia 26.02.2012.

6. Tokarz A., *Motywacja jako warunek aktywności twórczej*, [w:] Tokarz A. (red.), *W poszukiwaniu zastosowań psychologii twórczości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2005, s. 51–72. ISBN 83-233-1939-1.
7. Wolff K., *Społeczny zasięg bibliotek w Polsce. Potrzeby i oczekiwania użytkowników*, [w:] Drzewiecki M. (red.), *Nowoczesna biblioteka. Materiały z ogólnopolskiej, przedjazdowej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Konstancin-Jeziorna, 29–30 maja 2009 r.*, Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Warszawa 2009, s. 34–54. ISBN 978-83-61464-20-4.